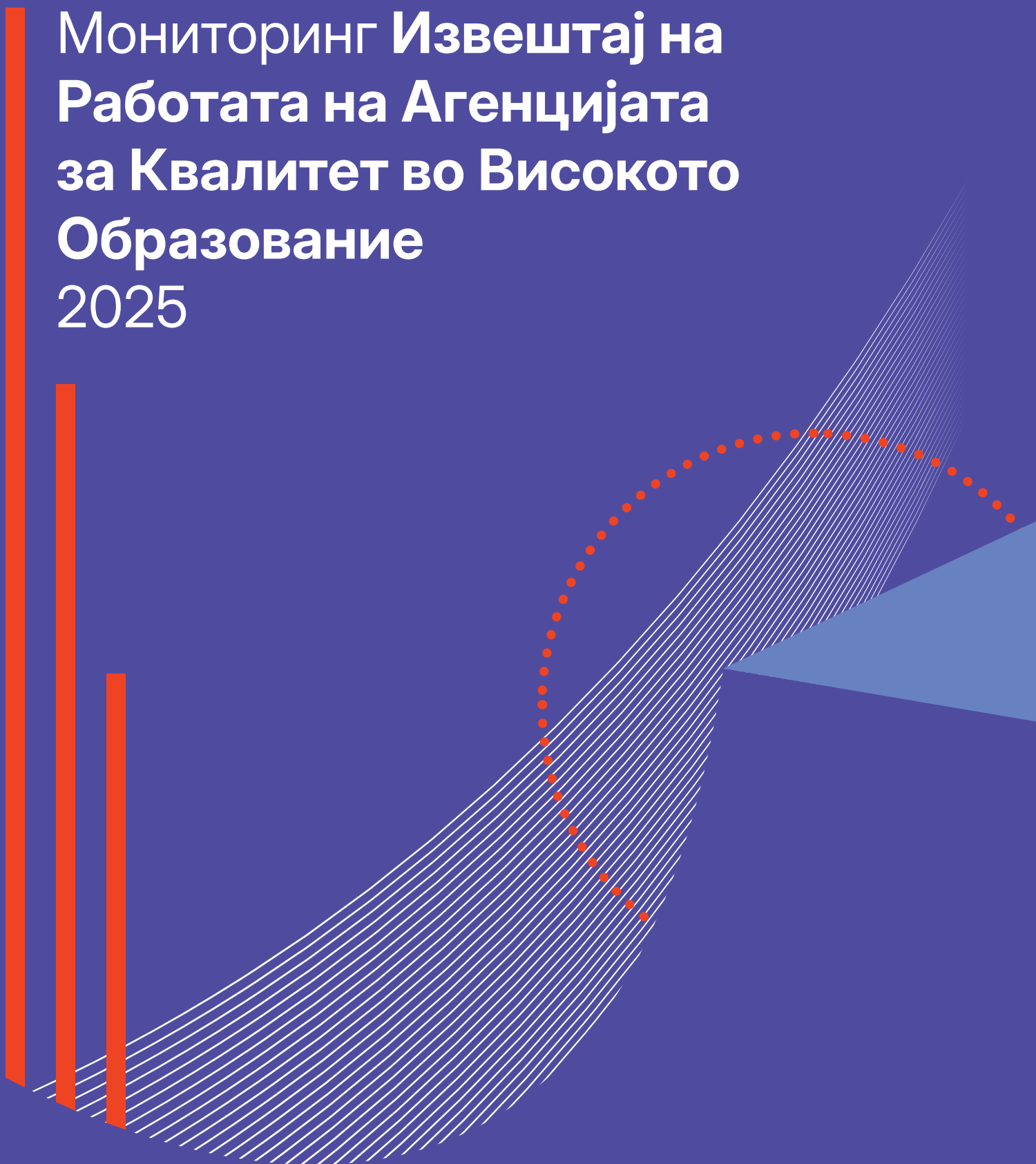

Мониторинг Извештај на Работата на Агенцијата за Квалитет во Високото Образование 2025

Издавач: ФОРУМ- Форум за образовни промени
Бленди Ходаи - Извршен директор

fech.mk@gmail.com
Илинденска 87/13, Тетово

Уредник:
Ардит Рамадани

Мониторинг тим и автор:
Фисник Џелили;
Истражувачкиот департамент на ФОРУМ

Преведувач:
Бард Зејнели

Дизајн
Рина Абдулаи

The monitoring report "МОНИТОРИНГ ИЗВЕШТАЈ НА РАБОТАТА НА АГЕНЦИЈАТА ЗА КВАЛИТЕТ ВО ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ – 2025" has been produced with the support of the Open Society Foundation - Western Balkans (OSF) as part of the "Beyond Activism" project.

Its contents do not necessarily reflect the official opinion of OSF. Responsibility for the information and views expressed in this publication lies entirely with the author(s).

Скопје, 2026

СОДРЖИНА

1. - Вовед

2. - Методологија

3. - Правна рамка

4. - Што претставува Агенцијата за квалитет во високото образование?

5. - Процес на акредитација

6. - Статистика за акредитација на факултети во текот на 2025 година

7. - Статистика за евалуација на факултети во текот на 2025 година

8. - Што не е во ред и како може да се подобри?

Вовед

Квалитетот на високото образование ја одредува не само вредноста на дипломите што илјадници студенти ги добиваат секоја година, туку и кредибилитетот на академските институции и капацитетот на земјата да го подготви потребниот стручен, научен и општествен кадар. Во Република Северна Македонија, главната одговорност за обезбедување на овој квалитет е доверена на Агенцијата за квалитет во високото образование (АКВО), основана со Законот за високо образование од 2018 година како професионално и независно тело. Преку Одборот за акредитација и Одборот за евалуација, Агенцијата одлучува кои институции и студиски програми ги исполнуваат условите за работа и следи дали утврдените стандарди продолжуваат да се почитуваат дури и по доделувањето на акредитацијата.

Токму поради оваа одговорност, работата на Агенцијата за квалитет во високото образование мора да биде предмет на постојано внимание и надзор од јавноста. Одлуките на Агенцијата директно влијаат врз развојот на системот за високо образование, академската понуда и правата на студентите. Сепак, досега, јавните информации за нејзините активности се базираа главно на сопствените шестмесечни извештаи и одлуки на Агенцијата, објавени на нејзината веб-страница. Овој мониторинг извештај се базира на принципот дека отчетноста на јавна институција не може да се ограничи на самоизвестување, особено кога објавените податоци не се секогаш комплетни, хармонизирани или споредливи меѓу себе.

Методологија

Форумот за образовни промени (ФОП) го спроведе овој мониторинг за календарската 2025 година, фокусирајќи се на работата на Одборот за акредитација и Одборот за евалуација. Извештајот нема за цел да го процени академскиот квалитет на специфични програми или перформансите на поединечните високообразовни институции. Предмет на анализата е работата на самата Агенција: донесените одлуки, нивната структура и распределба, спроведувањето на процедурите, почитувањето на обврските за транспарентност и конзистентноста на институционалното известување. Оваа разлика е од суштинско значење, бидејќи забелешките за процесот и функционирањето на системот за акредитација не треба автоматски да се толкуваат како негативна оценка на програмите што добиле акредитација.

Потребата за подетална оценка на функционирањето на системот за обезбедување квалитет ја покренала и самите државни институции. На 6 февруари 2026 година, министерката за образование и наука, Весна Јаневска, изјави дека универзитетите во земјата имплементираат над 1.300 студиски програми, вклучувајќи и

програми со само два, три или пет студенти, и предупреди дека се очекува новите законски измени да доведат до значително намалување на истите.¹ Во истото појавување, министерката оцени дека Агенцијата за квалитет во високото образование не ја извршила целосно својата функција, особено во делот за евалуација. Бидејќи оваа изјава е дадена по завршување на периодот на мониторирање, таа не се користи како основа за оценување на работата на АКВО во текот на 2025 година, туку претставува еден индикатор за институционалните загрижености и најавените реформи на системот за обезбедување квалитет.

Анализата се базира на официјални и проверливи извори, вклучувајќи ги шестмесечните извештаи на Одборот за акредитација и Одборот за евалуација за 2025 година, официјалниот регистар на одлуки добиени преку барањето за слободен пристап до информации од јавен карактер, како и одлуките објавени на веб-страницата на Агенцијата. Податоците се обработени на ниво на секоја одлука, според бројот и датумот на актот, што овозможува следење и независна верификација на наодите презентирани во овој извештај.

¹ <https://meta.mk/janevska-ochekuvam-studiskite-programi-so-po-2-3-studenti-da-se-samoukinat-ili-kje-bidat-zatvoreni-po-sila-na-zakon/>

Агенција за квалитет во високото образование

Три тела, една одлука

АКВО е основана со Законот за високо образование (2018). Одлуките ги носат два одбора со по 15 члена; директорот ја раководи администрацијата, но не гласа.

Одбор за акредитација

Одлучува за акредитацијата на институциите и студиските програми.

15 члена, мандат од 4 години

Одбор за евалуација

контролира квалитетот по акредитацијата и може да предложи одземање.

15 члена, мандат од 4 години

Директор

Го именува Собранието по јавен оглас. Не гласа; ја раководи администрацијата и објавувањето на одлуките.

Мандат од 4 години, со право на еден повторен избор

 Интеруниверзитетска конференција (6) Влада (6) МАНУ, работодавачи, студенти (1+1+1)

Одборот за акредитација на високото образование

е надлежен орган за разгледување и донесување одлуки во врска со барањата за акредитација на високообразовни установи, студиски програми во сите три циклуси, докторски ментори и други форми на академска активност предвидени со закон. Неговите членови не можат истовремено да вршат раководни функции, како што се ректор, проректор, декан, продекан или директор на високообразовна установа, ниту да бидат членови на Националниот совет за високо образование или на Одборот за евалуација. За професорите кои стануваат дел од Одборот, се предвидени и критериуми за искуство и научна активност, додека составот мора да обезбеди застапеност на различни научни области според Фраскатијевата класификација.

Одборот за евалуација на високото образование

е одговорен за контрола на квалитетот по доделувањето на акредитацијата. Преку надворешна евалуација и самоевалуација, тој следи дали институциите и студиските програми продолжуваат да ги исполнуваат утврдените стандарди за образовна, научно-истражувачка, уметничка и професионална дејност. Врз основа на наодите од евалуацијата, Одборот може да му предложи на Одборот за акредитација продолжување или одземање на акредитацијата. Неговиот состав и мандат се слични на оние на Одборот за акредитација, но членството во двата одбора е некомпатибилно, со цел да се одржи поделбата помеѓу првичното донесување одлуки за акредитација и последователната контрола на квалитетот.

Директорот на Агенцијата го назначува Собранието

по јавен оглас, за мандат од четири години со право на реизбор за уште еден мандат. Директорот не учествува со право на глас во донесувањето одлуки за акредитација или евалуација, туку е одговорен за извршното и административното функционирање на АКВО. Тој ја претставува Агенцијата, ја организира работата на стручната служба, се грижи за спроведување на одлуките на одборите, законитоста и финансиското управување, како и за објавување на информации на веб-страницата на Агенцијата. По доделувањето на акредитацијата, директорот ја формира комисијата која го потврдува фактичкото исполнување на условите и, за програмите од прв и втор циклус, донесува одлука за започнување со работа.

Правна рамка за акредитација во високото образование

Процесот на акредитација и обезбедување квалитет во високото образование во Република Северна Македонија е главно регулиран со Законот за високо образование² (Службен весник бр. 82/2018), со кој се воспоставува Агенцијата за квалитет во високото образование (АКВО) како професионално и независно тело одговорно за акредитација и евалуација на институции и студиски програми.

Законот предвидува дека акредитацијата се спроведува врз основа на стандарди и процедури одобрени од Националниот совет за високо образование. Покрај законот, процесот е регулиран и преку подзаконски акти, особено Правилникот за стандарди и постапка за акредитација, како и Правилникот за работа на Одборот за акредитација, кои го одредуваат начинот на разгледување на апликациите, формирањето на професионални и стручни комисии, процедуралните рокови и начинот на донесување одлуки. Еден од клучните елементи на законската рамка е обврската за транспарентност и отчетност. Одборот за акредитација е должен да објавува одлуки и периодични извештаи за својата работа, овозможувајќи јавен надзор врз процесот на акредитација.

Според препораките и прописите на Европската Унија, системот за обезбедување квалитет во високото образование во Северна Македонија треба да биде усогласен со Европските стандарди и упатства за обезбедување квалитет во Европскиот простор за високо образование (ESG 2015). Сепак, и покрај постоењето на релативно консолидирана законска основа, ACAL-AKBO продолжува да се соочува со предизвици поврзани со институционалната независност, административните капацитети и целосното усогласување на националното законодавство со европските стандарди за обезбедување квалитет.

² Закон за високото образование, 2018, МОН

<https://uist.edu.mk/wp-content/uploads/2021/02/Zakon-za-visokoto-obrazovanie-NOV.pdf>

Во јануари 2026 година, Министерството за образование и наука го објави нацрт-законот за квалитет во високото образование, кој за прв пат има за цел конкретно да го регулира функционирањето на Агенцијата за квалитет во високото образование (ACAL-AKVO) и процедурите за акредитација и евалуација. Донесувањето на посебен закон за обезбедување квалитет претставува една од клучните препораки за приближување на националниот систем кон европските стандарди за обезбедување квалитет и со барањата на ENQA. Сепак, анализата на нацрт-законот покажува дека значаен дел од предложените одредби сè уште не се целосно во согласност со Европските стандарди и упатства за обезбедување квалитет во високото образование (ESG)³, оставајќи отворени дилеми во врска со институционалната независност, управувањето и ефикасното функционирање на системот за обезбедување квалитет. Нацрт-законот предвидува две главни структури за управување и донесување одлуки, Советот за квалитет и Управниот одбор, но предложениот начин на составот и распределбата на овластувањата покренува фундаментални прашања за институционалната независност на Агенцијата.

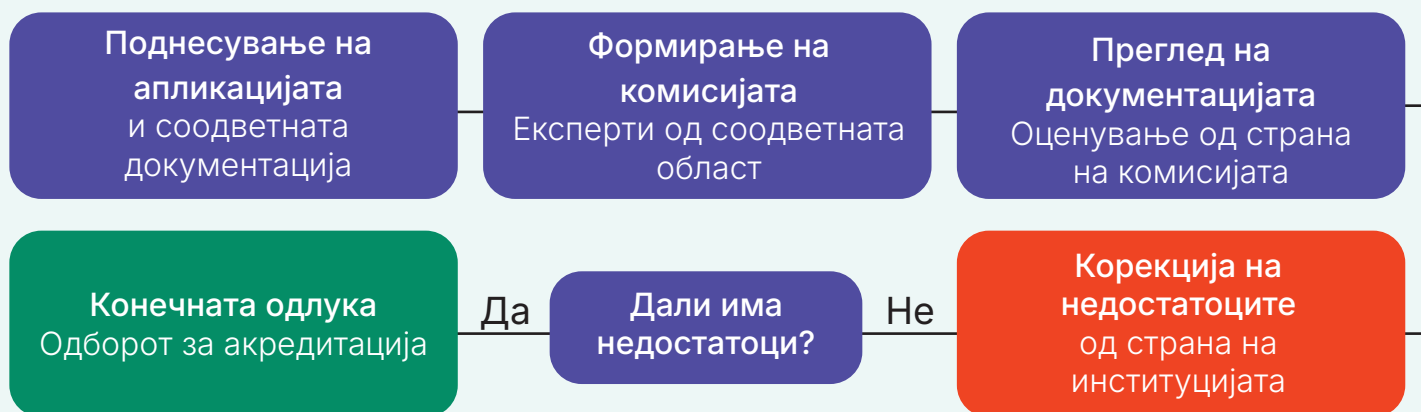
Седум од 15-те члена на Советот за квалитет, телото кое одлучува за акредитација, се назначуваат од страна на Владата, додека министерот за образование ќе има важни овластувања во последната фаза од функционирањето на институциите. Оваа комбинација создава ризик влијанието на извршната власт да се прошири не само на назначувањето на структури, туку и на конечниот исход од процесите за обезбедување квалитет, кој треба да се оцени во однос на стандардот 3.3 на ESG за организациската и оперативната независност и независноста на агенциите при донесување одлуки. Во исто време, меѓународни експерти се предвидени главно во професионалните комисии за евалуација, без улога на стратешко ниво или ниво на донесување одлуки. Поради оваа причина, главниот предизвик на нацртот не е само новата формална структура на Агенцијата, туку и дали оваа структура ќе создаде доволно механизми за одлуките за академскиот квалитет да се донесуваат на професионална основа и да се заштитат од влијанието на Владата, Министерството и институциите кои се предмет на оценување.

³ https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf

Како функционира процесот на акредитација?

Акредитацијата може да се спроведе за високообразовни установи, студиски програми од сите три студиски циклуси, ментори на докторски студии, како и за научни установи кои вршат активности во втор и трет циклус. За студиските програми, акредитацијата се доделува за период од пет години, по што институцијата мора да помине низ процес на реакредитација.

Постапката започнува со поднесување на барањето и соодветната документација од страна на високообразовната установа. Документацијата мора да содржи информации за студиската програма, ангажираниот академски кадар, инфраструктурните и техничките услови, библиотечниот фонд, изворите на финансирање и други елементи утврдени со националните стандарди за квалитет. По приемот на барањето, Одборот за акредитација формира комисија од експерти од соодветната област, која ја разгледува документацијата и, доколку е потребно, бара дополнителни дополнувања. Во случај на недостатоци, институцијата има право да ги исправи пред да се донесе конечната одлука.

Врз основа на извештајот на стручната комисија, Одборот за акредитација донесува одлука за одобрување или одбивање на барањето. Според важечката законска регулатива, Одборот мора да одлучи по барањата за акредитација во рок од 90 дена од поднесувањето на комплетната документација.

Сепак, добивањето на акредитација не значи автоматски почеток на спроведување на студиската програма. По акредитацијата, се проверува и исполнувањето на условите за започнување со работа, додека само по утврдување дека се исполнети законските и материјалните услови, програмата може да започне со спроведување на активноста.

Контролата на квалитетот не завршува со доделување на акредитација. Преку Одборот за евалуација, Агенцијата за квалитет во високото образование спроведува надворешни евалуации и следи дали акредитираните институции и програми продолжуваат да ги исполнуваат стандардите за квалитет. Во случај на утврдување сериозни недостатоци, Одборот за евалуација може да му предложи на Одборот за акредитација одземање на акредитацијата. Одлуките и извештаите на АКВО делумно се објавуваат на веб-страницата на Агенцијата, овозможувајќи јавен мониторинг и надзор на процесот на обезбедување квалитет во високото образование.

Кој го сочинуваше Одборот за акредитација во периодот мониториран од ФОП ?

Според составот во текот на 2025 година, **шест од петнаесетте членови** на Одборот беа професори на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (УКИМ), вклучувајќи го и претседателот на Одборот, додека другите членови ги претставуваа Универзитетот во Тетово, Универзитетот „Св. Климент Охридски“ во Битола, Универзитетот на Југоисточна Европа, Меѓународниот балкански универзитет, Академијата на науките и уметностите на Македонија, организацијата на работодавачи и студентите.

Членови на Одборот за акредитација во текот на 2025 година:

Проф. д-р Марјан Ѓуровски, претседател на Одборот за акредитација, УКМ.
Проф. д-р Куштрим Ахмети, потпретседател на Одборот за акредитација, УТ ⁴ .
Проф. д-р Дончо Димовски, МАНУ
Проф. д-р Рубин Гулабоски, УГД Штип
Проф. д-р Зоран Марков, УКМ,
Проф. д-р Фљорие Исмаили, УЈИЕ,
Проф. д-р Димитар Трајанов, УКМ
Проф. д-р Иван Чорбев, УКМ
Проф. д-р Савица Димитриеска, ИБУ
Проф. д-р Виолета Цветкоска, УКМ
Проф. д-р Јетмире Алимани, УТ
Проф. д-р Билјана Кузмановска, УКМ
Проф. д-р Ана Данева Марковска, УКМ
Проф. д-р Гоце Цилев, УКЛО Битола,
Ангел Димитров, Синдикат на работници
Рона Татеши, студент

⁴[поднесе оставка на 28.05.2025 година откако беше избран за декан на Филозофскиот факултет на Универзитетот во Тетово.]

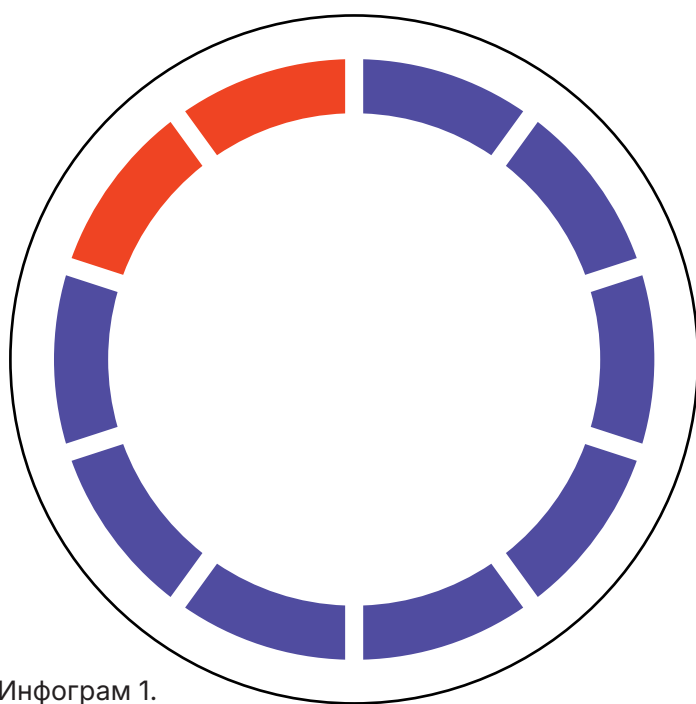

Значителен дел од членовите на Одборот се исто така професори во високообразовни институции, чии студиски програми ги разгледува самиот Одбор. Ова само по себе не значи дека постои еднострано донесување на одлуки или какво било прекршување на процедурата, особено кога се применуваат законски механизми за исклучување од донесување одлуки во случај на судир на интереси. Сепак, од перспектива на институционалното управување, еден таков состав создава ризик од перцепција на судир на интереси и ја зголемува потребата од силни механизми на транспарентност и интегритет во процесот на акредитација.

Токму поради оваа причина, Европските стандарди и упатства за обезбедување квалитет во високото образование (ESG 2015), особено стандардот поврзан со независноста на агенциите за обезбедување квалитет, бараат процесите на донесување одлуки да бидат заштитени од институционални влијанија или посебни интереси, гарантирајќи го кредибилитетот и непристрасноста на системот за акредитација.

Акредитирани програми и институции во 2025 година

Во текот на 2025 година, Одборот за акредитација на Агенцијата за квалитет во високото образование ги разгледа барањата за акредитација на студиски програми. Резимираните податоци се прикажани подолу.

Инфограм 1.

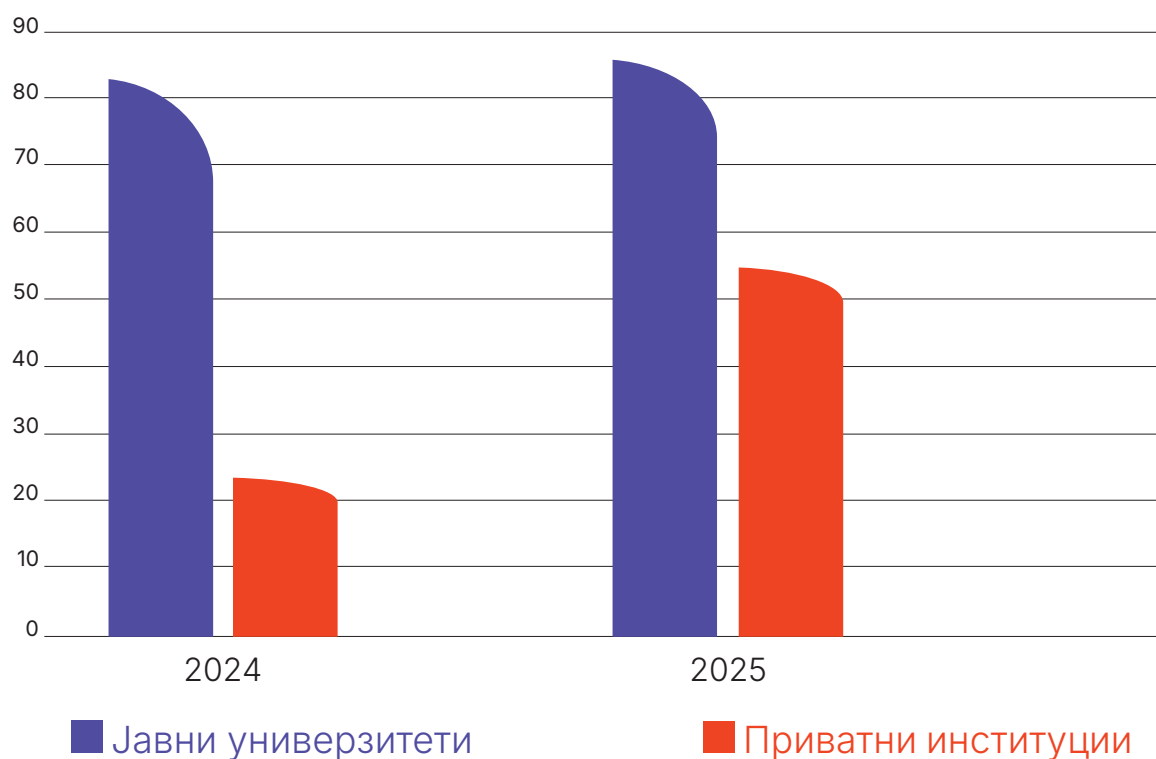
Вкупно одлуки: **179**
Стапка на одобрување: **78.8%**

Одбивачки одлуки
38 (21.2%)

Позитивни одлуки
141 (78.8%)

Од вкупно 179 одлуки донесени во текот на 2025 година, 141 беа позитивни, а 38 негативни. Високата стапка на одобрување (78,8%) укажува дека огромното мнозинство барања за акредитација успешно го поминуваат процесот, додека околу 1 од 5 студиски програми не ги исполнуваат потребните стандарди.

Од вкупно 141 акредитирани програми во 2025 година, 85 им припаѓаа на јавните универзитети, додека 56 им припаѓаа на приватните високообразовни институции. Споредбените податоци со 2024 година се прикажани подолу.

Акредитирани
програми 2024
110

Раст 2024-2025
+28%

Акредитирани
програми 2025
141

Во споредба со 2024 година, кога беа акредитирани 110 студиски програми (82 јавни и 28 приватни), вкупниот број на акредитации се зголеми за околу 28%. Најизразеното зголемување има во приватните универзитети, каде што бројот на акредитирани програми речиси се дуплираше во рок од една година.

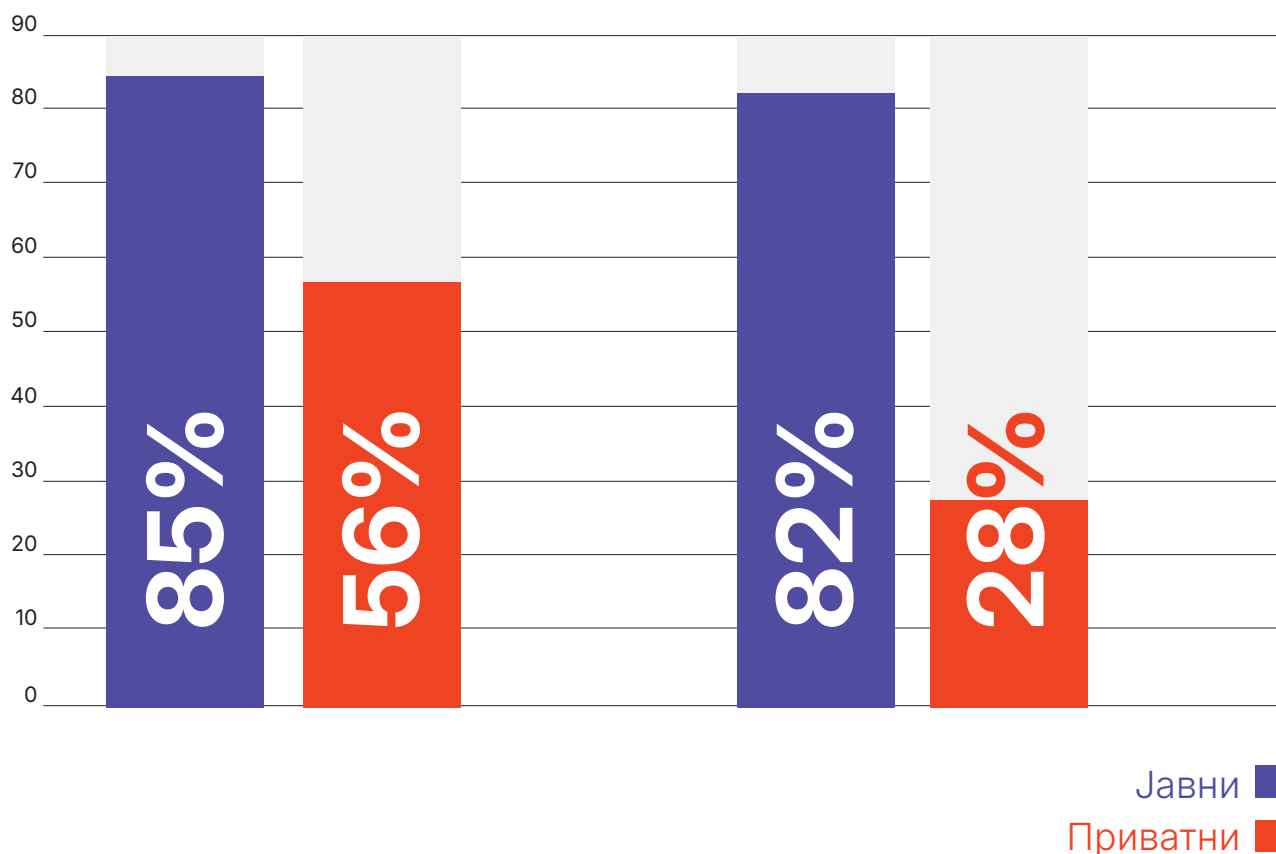
Сепак, анализата на одлуките за одбивање покажува значителна диспропорција помеѓу јавниот и приватниот сектор. Од 38 одлуки за одбивање донесени во текот на 2025 година, само четири се однесуваа на јавните универзитети, додека 34 се однесуваа на приватните високообразовни институции. Ова значи дека стапката на одбивање за јавните универзитети била околу 4,5%, додека за приватните институции била околу 37,8%, што укажува дека програмите на приватните универзитети биле одбиени со стапка приближно осум пати поголема од онаа на јавните универзитети.

Барања за нови факултети во текот на 2025 година

Што се однесува до основањето на нови академски единици, во текот на 2025 година, Одборот за акредитација разгледа три барања за основање на нови факултети. Меѓународниот балкански универзитет (МБУ) во Скопје поднесе барање за основање на Факултет за здравствени науки, кое беше одбиено на 29-та седница на Одборот поради неисполнување на законските услови.

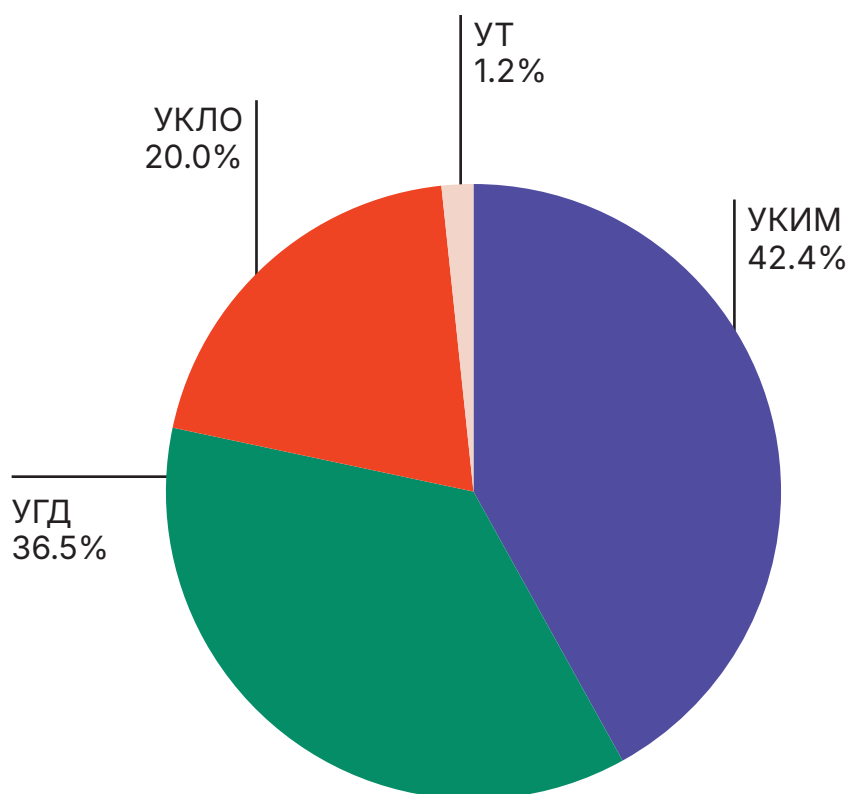
Напротив, Одборот даде позитивно мислење за основањето на Факултет за медицински и здравствени науки при Универзитетот „Св. Климент Охридски“ во Битола, проект инициран од Владата на Република Северна Македонија. Во меѓувреме, на крајот од 2025 година, барањето на МБУ за основање на Фармацевтски факултет беше сè уште во постапка и без конечна одлука од Одборот за акредитација.

Број на програми со акредитација:

Што се однесува до јавните универзитети, Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје е на прво место по бројот на акредитирани студиски програми во 2025 година, со вкупно 36 програми. По него следува Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип со 31 акредитирани програми, додека Универзитетот „Св. Климент Охридски“ во Битола има обезбедено акредитација на 17 студиски програми. Од друга страна, Универзитетот во Тетово има најмал број на акредитации меѓу јавните универзитети, со само една акредитирана студиска програма во 2025 година.

Универзитет	Акредитирани програми
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“	36
Универзитет „Гоце Делчев“	31
Универзитет „Св. Климент Охридски“	17
Универзитет во Тетово	1
Вкупно	85

Приватни високообразовни институции:

Што се однесува до приватните и јавно-приватните високообразовни институции, Меѓународниот балкански универзитет (МБУ) во Скопје е на прво место по бројот на акредитирани студиски програми во 2025 година, со вкупно 21 програми. На второ место е Меѓународниот славјански универзитет „Свети Николе“ со 11 акредитирани програми, додека Универзитетот на Југоисточна Европа е на третото место со 9 акредитирани студиски програми. По нив следува Универзитетот Скопје со 6 акредитирани програми.

Од друга страна, Универзитетот Визион во Гостивар, Универзитетот МИТ во Скопје, Бизнес академијата Смилевски (БАС) и Универзитетот Европа Прима имаат обезбедено по две акредитации во 2025 година. На дното на листата е Еуро колеџот во Куманово, со само една акредитирана студиска програма во извештајната година.

Универзитетот	Акредитирани програми
Меѓународен балкански универзитет (МБУ)	21
Меѓународен славјански универзитет „Свети Николе“	11
Универзитетот на Југоисточна Европа (УЈИЕ)	9
Универзитетот Скопје	6
Универзитетот Визион Гостивар	2
Универзитетот МИТ Скопје	2
Бизнес академијата Смилевски (БАС)	2
Универзитетот Европа Прима	2
Еуро колеџ Куманово	1
Вкупно	56

Во текот на процесот на мониторинг, ФОП побара од Агенцијата за квалитет во високото образование (АКВО) да разјасни дали во текот на 2025 година, биле акредитирани или реакредитирани и факултети, институти или други високообразовни институции. Во својот официјален одговор, АКВО потврди дека во текот на 2025 година, не е донесена никаква одлука за акредитација или реакредитација на факултети, институти или други високообразовни институции. Единствената одлука од ваков вид беше отфрлањето на барањето за акредитација на проектот за основање на Факултетот за здравствени науки во рамките на Меѓународниот балкански универзитет во Скопје

Топ 5 високообразовни институции со најмногу акредитации во 2025 година

Универзитетот	Бр. на програми
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје	36
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип	31
Меѓународен балкански универзитет (МБУ)	21
Универзитет „Св. Климент Охридски“	17
Меѓународен славјански универзитет „Свети Николе“	11

Вреди да се напомене дека Универзитетот „Свети Кирил и Методиј“ во Скопје (УКИМ) останува најголемата и најдоминантна институција во системот на високо образование во Република Северна Македонија. Со вкупно 26.547 студенти во сите три циклуси на студии, 23 факултети и над пет институти, УКИМ имаше и најголем број акредитирани студиски програми во 2025 година, со вкупно 36 програми. Сличен тренд беше забележан и претходната година, кога Универзитетот обезбеди акредитација на 60 студиски програми од вкупно 61 поднесени апликации за акредитација.

Акредитирани програми по научна област (2025)

Научна област	Програми	%
Општествени науки (право, економија, менаџмент, психологија, политички науки)	55	39.0%
Технички и технолошки науки (инженерство, ИТ, архитектура)	28	19.9%
Хуманистички науки (филологија, теологија, историја, превод)	21	14.9%
Медицински и здравствени науки	18	12.8%
Уметност и дизајн	15	10.6%
Природни и математички науки	4	2.8%
Вкупно	141	

Акредитирани програми по научна област

Распределбата на акредитираните програми во текот на 2025 година по научни области покажува небалансирана структура на понудата на високо образование во земјата. Од вкупно 141 акредитирана програма, најголемиот дел припаѓа на општествените науки, со 55 програми или околу 39% од вкупниот број. По нив следат техничките и технолошките науки со 28 програми (19,9%), хуманистичките науки со 21 програма (14,9%), медицинските и здравствените науки со 18 програми (12,8%), додека областа уметност и дизајн е претставена со 15 студиски програми (10,6%). На дното на листата се природно-математичките науки, со само четири програми акредитирани во текот на целата година, или 2,8% од вкупниот број.

Малиот број на програми во природно-математичките науки претставува загрижувачки индикатор за долгорочниот развој на системот на високо образование. Во текот на 2025 година, само четири програми од овие области беа акредитирани во сите високообразовни институции во земјата, имено по биологија, географија, екологија и хемија. Во споредба со доминацијата на програмите во општествените науки, оваа распределба укажува дека проширувањето на академската понуда е главно фокусирано на области со пониски организациски трошоци и поголема пазарна побарувачка, додека основните

научни дисциплини остануваат недоволно застапени.

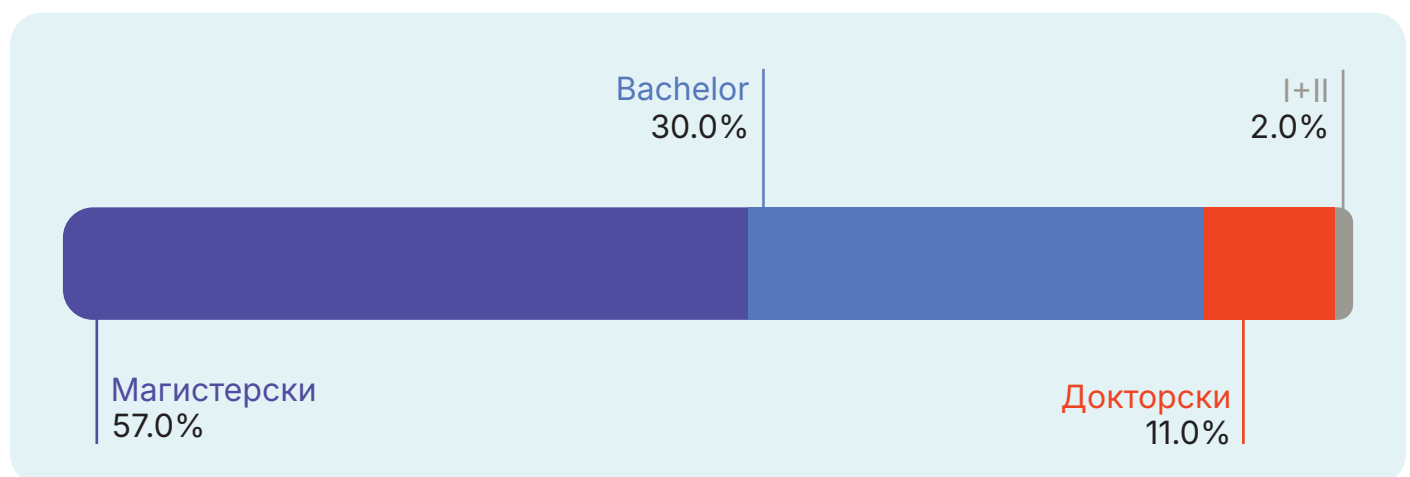
Анализата на поделбата помеѓу јавните и приватните универзитети дополнително ја продлабочува оваа диспропорција. Околу две третини од програмите акредитирани во приватните високообразовни институции (37 од 56) припаѓаат на општествените науки, додека во текот на 2025 година приватниот сектор не акредитирал ниту една програма во областа на хуманистичките науки или природно-математичките науки. Како резултат на тоа, области како што се историјата, филологијата, биологијата, хемијата и другите фундаментални дисциплини продолжуваат да бидат поддржани речиси исклучиво од јавните универзитети, што ја прави државата главен носител на зачувувањето и развојот на овие дисциплини од стратешки интерес за државата.

Најакредитираната област е онаа на менаџмент, маркетинг и бизнис со 22 програми (15,6%), по што следуваат економија и финансии со 18 програми (12,8%) - што значи дека широката групација на бизнис и економија сама по себе сочинува околу 28% од сите акредитации во годината, или повеќе од една програма од секои четири. По нив следуваат филологија и јазици со 16 програми (11,3%), право со 11 програми (7,8%) и уметностите со 11 програми (7,8%), додека природните науки - биологија, хемија, географија

Акредитирани програми по циклус на студии

Според податоците обработени врз основа на одлуките за акредитација и официјалните одговори од високообразовните институции, акредитираните програми во текот на 2025 година се доминирани од студии од втор циклус. Распределбата по циклуси на студии е прикажана подолу.

Од вкупно 141 акредитирани програми, 80 од нив (57%) припаѓаат на магистерски студии, 42 (30%) на прв циклус (bachelor), 15 (11%) на трет циклус (докторски студии), додека три програми се интегрирани од првиот и вториот циклус. Јасната доминација на магистерските програми укажува дека најголемата побарувачка за акредитација доаѓа од ова ниво на студии.

Одбор за евалуација

2025 година означува важен момент за функционализација на овој механизам, бидејќи за прв пат од основањето на АКВО во 2018 година, беа спроведени првите надворешни евалуации на институции и студиски програми. Во текот на годината беа започнати вкупно седум процеси на надворешна евалуација, имено на Економскиот факултет на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, Бизнис академијата Смилевски (БАС), Економскиот факултет на AUE FON, Факултетот за туризам на Универзитетот во Скопје, Економскиот факултет на Меѓународниот универзитет во Струга, Правниот факултет на Универзитетот Визион и Факултетот за правни науки, меѓународни односи и дипломатија на Универзитетот МИТ. Оваа диспропорција покажува дека процесот на евалуација е речиси целосно фокусиран на приватниот сектор на високото образование.

Сепак, функционирањето на Одборот за евалуација во текот на годината беше проследено со административни тешкотии. На неколку седници, самиот Одбор евидентира недостаток на персонали и административна поддршка од АКВО, додека во еден период процесите на надворешна евалуација беа прекинати поради отсуство на директорот и неможност за започнување на процедуралните рокови. Според полугодишните извештаи, членовите на Одборот, исто така, изразија загриженост дека нивното вклучување во административни задачи, покрај улогата на евалуација, може да создаде ризик од судир на интереси.

Поради оваа причина, зајакнувањето на административните капацитети на Агенцијата е идентификувано од самиот Одбор како еден од предусловите за одржливо функционирање на процесот на евалуација.

Од објавените извештаи произлегува дека Одборот за евалуација констатирал значително неисполнување на стандардите за квалитет на Економскиот факултет на Меѓународниот универзитет во Струга. Според наодите на комисијата за евалуација, значителен број од стандардите утврдени во Правилникот за стандарди и процедури за надворешна евалуација и самооценување не се исполнети. Како резултат на тоа, Одборот за евалуација му предложи на Одборот за акредитација одземање на акредитацијата на овој факултет, што е еден од првите случаи во кои механизмот за евалуација е користен за да се адресираат сериозни недостатоци во квалитетот на високото образование. Вреди да се напомене дека, според одлуките и подзаконските акти на Владата, трошоците за надворешна евалуација ги покриваат самите институции кои се подложуваат на евалуација. Износот се утврдува според формулата предвидена во член 2 од Одлуката бр. 92/2021; за факултети со до 1.000 студенти, се состои од основен износ од 1.500 евра, на кои се додаваат 2,5 евра за секој регистриран студент. Следната табела ги прикажува износите платени за процесите на евалуација на седумте вклучени институции во текот на 2025 година.

Финансиски надомест за Одборот за акредитација и Одборот за евалуација

Надоместокот на членовите на двата одбора на Агенцијата за квалитет во високото образование е регулиран со член 49 став 8 и член 54 став 6 од Законот за високо образование, како и со три одлуки на Владата на Република Северна Македонија. Системот е изграден врз две посебни компоненти: редовен месечен надоместок, кој се исплаќа врз основа на учество на седници и надоместок според обемот на извршена работа (учинок), кој се исплаќа за секој предмет што го разгледуваат стручните комисии.

Табела 1. Редовен месечен надоместок (паушалите)⁵

Позиција	По сесија (денари)
Претседател на Одборот за акредитација	4.500-9.000
Член на Одборот за акредитација	3.000-6.000
Претседател на Одборот за евалуација	4.500-9.000
Член на Одборот за евалуација	3,000

⁵ Извор: Одлука бр. 40-2388/1 (Службен весник 43/2021), член 2; Одлука бр. 40-4741/1 (Службен весник 92/2021), член 6.

Табела 2. Надоместок според обемот на работа — Одбор за акредитација

Вид на предмет што се разгледува	Претседател на комисијата (денари)	Член на комисијата (денари)	Повторно разгледување (денари)
Основање на приватна или јавно-приватна институција	5.000	4.000	2.500 / 2.000
Научна институција за циклус II и III	5.000	4.000	2.000 / 1.500
Нови студиски програми	5.000	4.000	2.500 / 2.000
Акредитација на студиски програми и докторски ментори	4.000	3.000	2.000 / 1.500
Промена на име, регистрација, мислење за странска институција	3.000	2.000	—
Изработка на обрасци за елаборати	4.000	3.000	2.000 / 1.500

Трошоци на Одборот за акредитација и евалуација во текот на 2025 година

Во текот на 2025 година, надоместоците и додатоците за работата на членовите на Одборот за акредитација и Одборот за евалуација изнесуваа вкупно 66.800 евра. Од оваа сума, околу 49.800 евра беа потрошени за надоместоци и додатоци на Одборот за акредитација, додека околу 17.000 евра беа потрошени за Одборот за евалуација. Така, додатоците и надоместоците за Одборот за акредитација беа речиси три пати повисоки од оние за Одборот за евалуација. Главната разлика е поврзана со надоместоците пресметани според обемот на работа, каде што трошоците на Одборот за акредитација беа околу девет пати повисоки од оние на Одборот за евалуација.

Табела 3. Исплатени надоместоци во текот на 2025 година

Компонентот	Одбор за акредитација (денари)	Одбор за евалуација (денари)
Годишен паушал	766.800	790.500
Надомест според обемот на работа	2.300.500	~258.000
Вкупно	3.067.300	1.048.500
<i>Еквивалент во евра</i>	<i>~49.800 €</i>	<i>~17.000 €</i>

Индивидуалните надоместоци на членовите варираат во зависност од функцијата и обемот на работа извршена во текот на годината. За еден целосен и транспарентен преглед на овие трошоци, во следната табела ги прикажуваме вкупните надоместоци исплатени на секој член на Одборот за акредитација и Одборот за евалуација во текот на 2025 година.

Табела 4. Индивидуални надоместоци – Одборот за акредитација, 2025 година

Член	Додаток за обем на работа (денари)	Паушал (денари)	Вкупно (денари)
Марјан Ѓуровски (Претседател)	502.000	97.200	599.200
Виолета Цветкоска	348.000	48.600	396.600
Савица Димитриеска	277.000	62.100	339.100
Куштрим Ахмети	257.000	27.000	284.000
Јетмире Аљимани Јакупи	142.000	62.100	204.100
Зоран Марков	137.500	56.700	194.200
Рубин Гулабоски	134.500	43.200	177.700
Фљорие Исмаили	111.500	45.900	157.400
Ангел Димитров	87.000	59.400	146.400
Димитар Трајанов	115.000	27.000	142.000
Ана Данева Маркова	59.500	45.900	105.400
Билјана Кузмановска	63.500	40.500	104.000
Гоце Цилев	40.500	56.700	97.200
Дончо Димовски	25.500	/	25.500

За разлика од Одборот за акредитација, Одборот за евалуација ги објави своите финансиски бројки во двата полугодишни извештаи за 2025 година. Деталните податоци по член, добиени преку истото барање за пристап до информации од јавен карактер, се прикажани подолу. Во текот на годината, Одборот одржа 21 седница и спроведе надворешни евалуации на седум високообразовни институции.

Табела 5. Индивидуален надоместок - Одборот за евалуација 2025

Член	Паушал (денари)	Опсег на работа (денари)	Вкупно (денари)
Ебрар Ибраими	63.000	73.800	136.800
Владо Камбовски	57.000	73.800	130.800
Татјана Стојановска Иванова	33.000	73.800	106.800
Светлана Ристовска Антиќ	60.000	36.900	96.900
Димитар Ташкоски (Претседател)	94.500	/	94.500
Мила Арапчевска	63.000	/	63.000
Даринка Ѓорѓиева Ацкова	63.000	/	63.000
Климе Белески	60.000	/	60.000
Арианит Река	57.000	/	57.000
Срѓан Миќиќ	54.000	/	54.000
Сахмедин Саљи	54.000	/	54.000
Христина Спасевска	45.000	/	45.000
Ирина Јолдеска	39.000	/	39.000
Тони Ристески	36.000	/	36.000
Боро Џонов	6.000	/	6.000
Стефани Андреска Богданоска	6.000	/	6.000
Вкупно	790.500	258.300	1.048.800

Што не е во ред и како може да се подобри?

Врз основа на овие наоди, Форумот за образовни промени препорачува:

- 1** Владата и Министерството за образование и наука треба да обезбедат доволен, одржлив и предвидлив буџет за функционирање на Агенцијата за квалитет во високото образование, вклучувајќи го спроведувањето на надворешни евалуации, ангажирањето на меѓународни експерти, обуката на членовите на одборот и зајакнувањето на стручните капацитети на Агенцијата.
- 2** Да се развие и имплементира дигиталниот систем **„е-Акредитација“**, преку кој универзитетите и академскиот кадар ќе можат електронски да поднесуваат студиски програми, документација за акредитација и евалуација, како и податоци за ангажирањето на академскиот кадар. Исто така, системот треба да овозможи и следење на процедурите и автоматско креирање на унифициран регистар на одлуки.
- 3** Членовите на Одборот за акредитација и Одборот за евалуација да се избираат преку јавна, транспарентна и конкурентна постапка, со јасни професионални критериуми и критериуми на интегритет, додека конечното назначување да се врши од страна на Собранието на Република Северна Македонија, според модел сличен на изборот на членови на Државната комисија за спречување на корупцијата.
- 4** Да се усогласат податоците презентирани во полугодишните извештаи со официјалниот регистар на одлуки и, пред објавувањето на извештаите, да се имплементира еден внатрешен механизам за проверка на точноста на статистиките.

-
- 5 Да се објават редовно финансиските податоци за функционирањето на Агенцијата и на двата одбора, вклучувајќи ги трошоците за стручни комисии, надворешни експерти и процеси на евалуација.
 - 6 Да се постави јасен рок за пополнување на слободните работни места во Одборот за акредитација и Одборот за евалуација, за да не се влијае на функционирањето на стручните комисии или на континуитетот на процесите на акредитација и евалуација.
 - 7 При усвојување на новата законска рамка за квалитет во високото образование, да се обезбеди усогласеност со Европските стандарди и упатства за обезбедување квалитет (ESG), особено во однос на институционалната независност, ресурсите и функционирањето на Агенцијата.
 - 8 Да се разгледа моделот на составот на одборите, со цел да се избегне висока концентрација на членови од една институција и да се обезбеди побалансирана застапеност на академската заедница и другите релевантни засегнати страни.
 - 9 Агенцијата за квалитет во високото образование да усвои и објави една јасна постапка за декларирање и менаџирање со судир на интереси, вклучувајќи го и исклучувањето на членовите од разгледување и гласање кога одлуката е директно поврзана со институцијата каде што тие се ангажирани. Случаите на исклучување треба да се евидентираат во записниците на седниците.

